

Fàbrica Roca Umbert

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Avinguda Prat de la Riba, 75
Emplaçament
Alçada: A la zona d'eixample de Granollers
134

Coordenades:

Latitud: 41.6022
Longitud: 2.28401
UTM Est (X): 440335
UTM Nord (Y): 4605858

Classificació

Número de fitxa 08096 - 101
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-XX
Any 1904
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Declarat BCIL tant l'edifici com els seus interiors:
Edifici, núm. registre BCIL: 1774-I (24-01-2008). Interiors de la
fàbrica Roca Umbert núm. registre BCIL: 1774-I (23-12-2008).
Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Arqueològic
de Granollers. Núm. F-1. Protecció tipus III
Data aprovació: dj., 24/01/2008 - 12:00
Número inventari IPA 38260; IPIC B/41-56
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Cultural

Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Granollers
Fitxes associades:	
	Tèrmica de Roca Umbert
	Xemeneia de la fàbrica Roca Umbert
	Gegants, gegantons, capgrossos i imatgeria de Granollers
Autoria de la fitxa	ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo
Data de registre de la fitxa:	dl., 01/10/2001 - 02:00
Autoria de la darrera revisió:	Jordi Piñero Subirana
Data de la darrera revisió:	dj., 06/06/2024 - 12:23

Descripció

Conjunt d'una antiga fàbrica tèxtil que ocupa un solar de dimensions considerables (més de 20.200 m²), actualment dedicada a usos públics. És un dels equipaments de referència de la ciutat. La façana principal dona a l'Avinguda Prat de la Riba, amb un remarcable ritme compositiu, i també té façana al carrer Roger de Flor. Els principals elements d'interès que hi trobem són els següents:

- 1) la tèrmica, que és el conjunt més complet i millor conservat. És un edifici de dos cossos que totalitzen uns 500 m² i que arriben fins a 20 m d'alçada. Conté dues calderes de vapor de grans proporcions del tipus "aquatubular". La sala estava equipada amb economitzador i reescalfador. Des d'aquí se subministrava l'energia (vapor i electricitat) a totes les naus de la fàbrica (HOMS, 1995; MAYNOU, 2001).
- 2) la xemeneia, amb una alçada d'uns 40 m, és un dels elements també més característics de la fàbrica. El seu estat de conservació és força bo.
- 3) la porta de ferro d'entrada: amb dues fulles i, sobretot, la marca de l'empresa en l'alt relleu de la part superior, datades dels anys 1930, donen una personalitat a l'entrada principal al complex fabril per l'Avinguda Prat de la Riba.
- 4) les diferents naus, de tres tipologies, disposades sempre d'est a oest. Per ordre d'antiguitat i importància destaquen la nau d'assecatge o de les encavallades, la nau de teulada en dents de serra, les naus amb columnes i bigues de ferro en forma de retícula.
- 5) Existeixen també altres elements interessants, com el refrescador on originàriament es recollia el vapor de la turbina AEG i d'altres retorns de tota la xarxa que refrescava per tal de recuperar-lo en forma d'aigua que retornava al dipòsit de la caldera tèrmica. Pel que fa al patrimoni moble, hi trobem peces i documentació de diversos tipus (MUNTAL, 1995).

Observacions:

Altres denominacions: Fills de F. Torres, Espartaco (durant la Guerra Civil).

Forma part de l'Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya.

Sobre els inicis de la industrialització a Granollers podem tenir en compte els següents aspectes: la carretera va substituir el Camí Ral l'any 1848 i el ferrocarril va arribar el 23 de juliol de 1854. La segona línia de ferrocarril va arribar a Granollers el 1875. La conjunció d'aquests elements de

comunicació va fer que Granollers agafés una gran volada i iniciés el procés d'industrialització sense deixar de banda l'activitat mercantil i l'agrícola, encara que va quedar molt minvada a partir del 1885 (SESÉ, 1987b). La industrialització de Granollers està directament vinculada a l'arribada del tren. Amb el tren es transportava el carbó que donava energia a les fàbriques per a fer funcionar el vapor, tant el que provenia del port de Barcelona com el que venia de Sant Joan de les Abadesses (SESÉ, 1987b). El 1840 no hi havia en tot el partit judicial de Granollers cap teler mecànic, encara que hi havia 118 de manuals. El 1845 ja hi havia una fàbrica de teixits de cotó, accionada per vapor. El 1874 s'hi havia instal·lat 156 telers mecànics. El 1880 n'existien 173 i el 1890 ja n'hi havia 425 per tan sols 21 de manuals, amb un total de 16 fàbriques. (SESÉ, 1987b). Al costat del tèxtil hi havia indústries d'altres branques, per exemple la metal·lúrgica, que va iniciar-se pels volts del 1870 i el 1880 ja hi havia una foneria per a fer telers, instal·lada a can Trullàs (SESÉ, 1987b).

Història

L'origen de la indústria tèxtil granollerina es troba el 1850, any en què es pot situar el llinar entre les formes menestrals i les incipients fàbriques manuals de teixits, amb les fàbriques mogudes a vapor. La indústria tèxtil obrí la vila a la vida fabril moderna (BAULIES, 1965). La fàbrica Roca Umbert és un interessant exemple d'aquesta vessant industrial.

L'origen de la fàbrica Roca Umbert es remunta a més de cent anys, quan Josep Umbert i Ventura (1843-1917), fill de Sant Feliu de Codines, on funda aquesta empresa (1865), instal·là una primera petita empresa a Granollers, cap als volts de 1875, ocupant el local d'una antiga serradora del terme de Palou. A partir d'aquesta primera iniciativa l'empresari anà expandint la seva fàbrica, especialment a partir dels darrers anys del segle XIX, que, coincidint amb la crisi del tèxtil, inicià una política d'expansió aprofitant quadres d'empreses que feien fallida. Aquest procés culminà a partir de 1904, amb les noves naus situades al carrer de Prat de la Riba, on es conserven avui. Aquí s'hi van instal·lar els telers que tenia dispersos en diverses quadres, ampliant l'edifici i ubicant també una secció de tint i paraments.

Quan va morir, Josep Umbert i Ventura era l'empresari més important de Granollers. La fàbrica que tenia era la segona de la ciutat en nombre de telers i també per contribució, i "formaba parte de importantes sociedades mercantiles". Després va passar a mans dels hereus de l'empresari i l'any 1925 fou absorbida per la fàbrica Fills de F. Torras. Posteriorment adoptà el nom de Roca Umbert C.A., i el 1936 ja tenia a Granollers 917 treballadors, repartits en tres plantes. Aquell mateix any importà telers automàtics, els primers de l'Estat: La majoria d'empreses tèxtils no van arribar a tenir aquest tipus de telers fins ben entrats els anys cinquanta o, fins i tot, seixanta.

Amb la Guerra Civil Roca Umbert fou col·lectivitzada i va rebre el nom d'Espartaco. En aquells moments l'empresa ocupava uns 2.000 treballadors entre tots els centres de producció (MAYNOU I HERNÁNDEZ, 2001). El 1939 fou cremada parcialment, sobretot les parts més modernes (telers automàtics i tints de bobines) (MUNTAL, 1995). Tot i així, la producció continuà a ritme normal amb els mateixos telers automàtics i d'altres d'antics.

Ja després de la guerra, l'any 1952 es construeix un nou edifici i el 1956 es reprengué la modernització de la indústria, començant per la reconstrucció del tint de bobines. Dos anys més tard s'hi instal·là la primera secció completa de telers sense llançadora Sulzer. Els anys de postguerra es patien freqüents talls en el subministrament elèctric. Per aquesta raó l'empresa decidí posar en marxa una central tèrmica, que va entrar en funcionament l'any 1951, amb una primera caldera de la marca Garbe que, unida a un generador de 625 KW, proveïa de vapor i electricitat tota la fàbrica. Uns anys més tard, el 1958, es va instal·lar una segona caldera, de la marca Babcock & Wilcox.

A la dècada de 1970 els propietaris es van acollir al Pla de Reestructuració Tèxtil, que va suposar l'acomiadament de centenars de treballadors. L'any 1976 va començar el trasllat de l'empresa a La Batllòria (MUNTAL, 1995). El seu tancament definitiu va tenir lloc a finals del mes d'abril de 1991.

L'agost de 1982 l'Institut Català del Sòl comprà part dels seus terrenys per endegar la urbanització del sector de Tres Torres. El mes d'agost de 1993 les seves naus foren cedides a l'Ajuntament de Granollers, a través d'un acord de permuta amb els seus propietaris (HOMS I COROMINAS, 1995). La fàbrica Roca Umbert va ser utilitzada, entre d'altres coses, com a plató cinematogràfic. Posteriorment, els diferents espais s'han anat rehabilitant i avui acullen un bon nombre de serveis públics. El conjunt és concebut com un gran centre per a la producció, formació i difusió de la creació artística i cultural, destinat també al sector tecnològic i comunicatiu.

Pel que fa a la part més popular i anecdòtica, cal remarcar els records vius de molts dels seus antics treballadors. A la memòria de molta gent de Granollers es conserva el record de personatges com la Cinteta, teixidora de la fàbrica, que era coneguda per aquest renom per la seva fesomia: petita, velleta i a més, encantadora. No pocs aprenents de contramestre passaren pels seus consells i enmig dels seus telers durant la dècada 1950-1960 aprengueren els primers rudiments de la feina. Les teixidores de la fàbrica portaven quatre telers, separats dos a dos per un carrer i anaven a preu fet. Això ens ajuda a entendre la generositat d'aquesta dona en ensenyar aprenents, els quals durant el temps que estaven sota el seu mestratge li donaven més problemes que alegries (GARCIA-PEY, 1990).

La Tèrmica actualment és un Centre d'Interpretació de l'Energia i que forma part del Sistema Territorial de MNACTEC, i que està obert al públic segon l'horari establert.

Bibliografia

BAULIES I CORTAL, Jordi (1965). *Granollers*. Barcelona, Biblioteca Selecta, volum. 372.

CUSPINERA I FONT, Lluís et al. (2001). *Pla especial de protecció del Patrimoni Històric-Arquitectònic de Granollers*. Granollers. Document administratiu.

GARCIA-PEY, Enric (1990). "Recull onomàstic de Granollers: Motius, topònims, nomenclatura", a *Estudis de Granollers i del Vallès Oriental*, Núm. 3, Granollers, Ajuntament de Granollers.

HOMS I COROMINAS, Josep (1995). *Granollers. Retalls d'Història Urbana*. Granollers: Tarafa, Editora de Publicaciones, S.L. Revista del Vallès.

MAYNOU I HERNÁNDEZ, Núria (2001). *El Patrimoni Industrial del Vallès Oriental*. Granollers: Consell Comarcal del Vallès Oriental.

MUNTAL, Josep (1995). *Informe sobre l'espai municipal de l'antiga fàbrica Roca-Umbert*. Granollers. Museu de Granollers. Document mecanografiat.

PRAT ARMADANS, Ester; TENCI, Roberta (2019). *La tèrmica Roca Umbert de Granollers*. "Ciència, Tècnica i Societat. Les guies dels Museus del MNACTEC, 05". Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, Terrassa.

SESÉ, Jaume (1987b). *El creixement industrial. Granollers al segle XIX*, Col. Coneguem Granollers, núm. 2., Granollers, Ajuntament de Granollers.

Enllaços d'interès:

